

บทที่ ๕
การเปิดอภิปรายทั่วไป

หลังจากรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาแล้ว รัฐสภาก็สามารถแสดงบทบาทในมาตรการการตั้งกระทู้ถาม การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น และการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นนับได้ว่าเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่ง ดังที่นาย อนันต์ เกตุวงศ์ กล่าวไว้ในหนังสือระบบการปกครองแบบอังกฤษของประเทศไทยว่า "การเปิดอภิปรายนี้มีความสำคัญมากในระบบรัฐสภา เป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมฝ่ายบริหาร เนื่องจากการอภิปรายก่อให้เกิดมติมหาชน" นอกจากนี้ การเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นอาจเป็นผลให้รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งได้โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ แต่ในทางกลับกันอาจเป็นผลให้คณะรัฐมนตรีคัดสินใจยุบสภา

๑. ลักษณะการเปิดอภิปรายทั่วไป

การเปิดอภิปรายทั่วไปมี ๒ ลักษณะ ได้แก่การเปิดอภิปรายโดยไม่มีการลงมติและการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

๑.๑ การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การเปิดอภิปรายในลักษณะนี้อาจมีได้สองทาง โดยคณะรัฐมนตรีร้องขอและโดยสมาชิกรัฐสภาร้องขอ ซึ่งแล้วแต่วาระรัฐธรรมนูญที่ใช้ในแต่ละยุคแต่ละสมัยจะกำหนดให้มีการเปิด

๑ อนันต์ เกตุวงศ์, ระบบการปกครองแบบอังกฤษของประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔) หน้า ๕๘.

อภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติใดก็ตาม

การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ

คณะรัฐมนตรีร้องขอ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ กำหนดว่า " ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการ

แผ่นดินที่คณะรัฐมนตรี เห็นสมควรจะพึงความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการ เปิดอภิปราย

ทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่านี้รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ "

สมาชิกรัฐสภากร้องขอ สำหรับกรณีนี้รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ไม่ได้กำหนดให้สิทธิแก่สมาชิกรัฐสภา

แต่ในประเทศไทย เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๒, ๒๕๑๑, ๒๕๑๗

อนึ่ง ดร. หยุค แสงอุทัย โฉแสดงทัศนะเรื่องนี้ว่า

" การ เปิดอภิปรายทั่วไป เป็นการอภิปรายกันอย่างฉันทมิตร คือ เรื่องใดที่มีลักษณะ

สำคัญว่าการตั้งกระทู้ควรจะได้มีการอภิปรายกันไต่หลาย ๆ คน แต่ขออภิปรายก็ไม่

ประสงค์จะขับไล่รัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง เพราะ เรื่องที่ขออภิปรายไม่มีลักษณะสำคัญ

ถึงขนาดนั้น "๒ แต่อย่างไรก็ตามการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมตินี้เป็น

วิธีการควบคุมฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะสมาชิกฝ่าย

นิติบัญญัติสามารถจะตั้งปัญหาถามคณะรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาได้อย่างกว้างขวาง

ซึ่ง เป็นโอกาสที่คณะรัฐมนตรีจะได้แถลงขอเท็จจริงอย่างเต็มที่เช่นกัน การ เปิด

อภิปรายโดยไม่มีการลงมตินี้ อาจจะเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพของฝ่ายบริหารได้

ถ้าหากฝ่ายบริหารสามารถสร้างความพอใจในการชี้แจงขอเท็จจริงต่าง ๆ ให้แก่

สมาชิกวุฒิสภา แต่ในทางกลับกันก็อาจ เป็น เครื่องบั่นทอนเสถียรภาพของฝ่ายบริหาร

๒ หยุค แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๒๑

(เรียงมาตรา), หน้า ๓๕๐.

คว้ยฝ่ายบริหารไม่สามารถชี้แจงหรือขจัดความสงสัยของสมาชิกสภาให้หมดไปได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ และโดยเหตุที่การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มี การลงมตินี้จะต้องกระทำกันเป็นการเปิดเผย ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดมติหารนทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาในแนวทางเจตนารมณ์แล้ว รัฐธรรมนูญประสงคจะให้มีการอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ได้กระทำเฉพาะกรณีที่มีลักษณะสำคัญซึ่งสมาชิกสภา เห็นว่าเป็นที่สนใจของประชาชน^๖

๑.๒ การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ สำหรับกรณีนี้ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของฝ่ายนิติบัญญัติในการที่จะรังและดวงคุดยอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเหตุที่การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นการควบคุมชั้นเค็ดชาค อาจเป็นผลให้เกิดการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลลาออก หรือมิฉะนั้นรัฐบาลอาจหาทางออกโดยการยุบสภา คร.หยุด แสงอหัย ใคให้ห้ศนะไว้วา " สมาชิกฝ่ายบริหารหรือสังกัดพรรครัฐบาลยอมงดเว้นที่จะไม่เข้าชื่อร้องขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อขอให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เพราะเท่ากับเป็นการสาวไส้ให้กากัน โดยสมาชิกฝ่ายค้านจะถือโอกาสสวมรอย ฉะนั้น สมาชิกฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลยอมไม่กระทำโดยเค็ดชาค"^๕ ดังนั้นการเปิดอภิปรายโดยมีการลงมติจึงเป็นการเปิดอภิปรายที่สมาชิกสภาโดยเฉพาะสมาชิกสภาฝ่ายค้านเห็นว่า การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดไม่เป็นไปตามนโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงไว้ต่อสภา หรือบริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๖

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๕

และโดยปกติแล้วรัฐธรรมนูญจะกำหนดเงื่อนไขของการควบคุมรัฐบาลด้วยวิธีนี้ไว้รัดกุมเป็นพิเศษกว่าวิธีอื่น ๆ ใดแก่ จำนวนสมาชิกที่เข้าหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่มีกำหนดไว้สูง ส่วนการลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจนั้น ได้มีการกำหนดความมีให้สภาลงมติในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายยุติลง เพื่อให้แต่ละฝ่ายได้มีโอกาสใคร่ครวญหรือตอบเสียก่อนที่จะมีการลงมติ

สำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไปนี้ ประเทศอังกฤษ^๕ ซึ่งเป็นต้นแบบของการปกครองระบบรัฐสภาให้อำนาจสภาสามัญเปิดอภิปรายทั่วไปได้ โดยให้อำนาจสมาชิกสภาสามัญเท่านั้น ส่วนสมาชิกสภาขุนนางไม่สามารถกระทำการเปิดอภิปรายทั่วไปของประเทศอังกฤษมี ๒ ประเภท

๑. การเปิดอภิปรายให้รัฐบาลแถลงข้อเท็จจริง
๒. การเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล

เดิมทีก่อนที่จะมีหลักเรื่องความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลที่มีต่อสภา ประเทศอังกฤษได้มีวิธีการ Impeachment ซึ่งเป็นเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของรัฐมนตรี วิธีการนี้เกิดขึ้นมากร้อยปีแล้ว เป็นวิธีการที่องค์กรนิติบัญญัติกล่าวหาเพื่อให้มีการดำเนินคดีผู้กระทำผิดความผิดไปยังองค์กรนิติบัญญัติหรือไปยังศาล และผู้กระทำผิดนั้นจะเป็นใครก็ได้ ในทางปฏิบัติวิธีการ Impeachment มีไว้เพื่อปกป้องประชาชนจากการกระทำตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของกษัตริย์โดยรัฐสภา^๖ ต่อมาเมื่อเกิดวิธีการที่คณะรัฐมนตรี

^๕ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ, หน้า ๒๓.

^๖ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า ๔๖.

^๗ วนศิริ รุประสูวรรณ, แผนปลิวคำบรรยายวิชากฎหมายรัฐสภา, หน้า ๔๑.

ของรับนิชชอบต่อรัฐสภา วิธีการ Impeachment ก็กลายเป็นสิ่งที่ไม่
จำเป็นและหลังจากการพยายามจะ Impeachment, Viscount Henri
Temple Palmerston ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ
ในปี ค.ศ. ๑๘๔๔ แต่ไม่สำเร็จ วิธีการนี้ก็ไม่ได้รับการนำมาใช้ในประเทศ
อังกฤษอีกเลย^๔

๒. ความสำคัญของการ เปิดอภิปรายทั่วไป

การ เปิดอภิปรายทั่วไป ไม่ว่าจะโดยไม่มีการลงมติหรือการ เปิด
อภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ก็ตามถือ
ว่าเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้เห็นความ
สำคัญต่อไปนี้

๒.๑ ความสำคัญของการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ
ซึ่งการ เปิดอภิปรายในลักษณะเช่นนี้ ถ้าเป็นการ เปิดอภิปรายโดยคณะรัฐมนตรี
ร้องขอ เพื่อฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร
ราชการแผ่นดิน จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่างมาก
เพราะคณะรัฐมนตรีจะได้รับทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิกรัฐสภา
ทุกฝ่ายความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านี้เปรียบเสมือนกระจกเงาให้กับรัฐบาล
ใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี อนึ่ง ในการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการ
ลงมติที่มาจากร้องขอของสมาชิกรัฐสภา การ เปิดอภิปรายเช่นนี้จะมีขึ้นได้ก็เมื่อ
สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่ง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเข้าชื่อกันเสนอญัตติขอเปิด
อภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นใน
ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การ เปิดอภิปรายในกรณีเช่นนี้จะทำ

^๔ โภคิน หลกกุล, กฎหมายมหาชนเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๕), หน้า ๑๓๐.

ให้สมาชิกรัฐสภาทราบถึงแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของรัฐบาล ทั้งยังทำให้รัฐบาลได้รับข้อเสนอต่าง ๆ จากสมาชิกรัฐสภาและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นเช่นนี้ในอดีตเคยมีขึ้นถึง ๕ ครั้ง คือ ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ๔ ครั้ง และในสมัยหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ๑ ครั้ง แต่เป็นที่น่าสังเกตที่มีมติขยับขู่เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปในลักษณะเช่นนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ทำให้การเปิดอภิปรายทั่วไป ที่สมาชิกรัฐสภาร้องขอ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงโดยไม่มีการลงมติไม่อาจมีขึ้นได้ในรัฐสภาปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามอาจมีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติโดยคณะรัฐมนตรีเป็นฝ่ายร้องขอก็ได้ ตามมาตรา ๑๕๓ ซึ่งจะเลือกอภิปรายเฉพาะในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ ต้องเป็นการประชุมรัฐสภา คือ ประชุมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยกัน

๒.๒ ความสำคัญของการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติ การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล หรือทั้งคณะ เป็นมาตรการการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในชั้นสุดท้าย และสำคัญที่สุดของรัฐสภา รัฐสภาจะเลือกใช้มาตรการอันนี้ก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการโดยวิธีอื่นมาแล้ว แต่ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ แต่อย่างไรก็ตามการเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นอำนาจของสมาชิก

“ จเร พันธุ์เปรื่อง, "การแถลงนโยบายและการเปิดอภิปรายทั่วไป." "

รัฐสภาสาร ๕ (พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๕๕.

สภาผู้แทนราษฎร เท่านั้นโดยไม่เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งการ เปิดอภิปราย
ดังกล่าว ก็อาจเป็นได้ทั้งผลดีหรือผลเสียแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือทั้งฝ่ายรัฐบาล
และฝ่ายผู้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในแง่ที่เป็นผลดี เป็นการ เปิดโอกาส
ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้มีโอกาสซักถามข้อข้องใจได้อย่างกว้างขวาง ผล
ฝ่ายรัฐบาลก็ได้มีโอกาสแถลงข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่มี
ขอบเขต ถ้าการแถลงข้อเท็จจริงและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เป็นที่พอใจ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็จะมีผลให้คณะรัฐมนตรี ได้รับความไว้วางใจจาก
รัฐสภาให้บริหารประเทศต่อไป อันเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพให้กับคณะรัฐมนตรี
ได้เป็นอย่างดี แต่ในทางตรงกันข้าม การ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ อาจจะเป็นเครื่องมือั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลได้
เพราะถาผลการลงมติปรากฏว่า รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีไม่ได้รับความไว้วางใจ
จากสภาผู้แทนราษฎรจะมีผลให้รัฐมนตรี หรือ คณะรัฐมนตรีที่ไม่ได้รับความไว้วางใจ
นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งไป^{๙๐} นอกจากนี้แม้จะมีการลงมติไว้วางใจก็ตาม แต่จาก
ถ้อยคำที่มีการอภิปรายกันในสภาอาจรุนแรงและทำให้เป็นที่เสียหายต่อชื่อเสียง
เกียรติคุณของรัฐบาลทั้งคณะหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล สื่อมวลชนก็นำไปเผยแพร่
ความคลางแคลงใจในหมู่ประชาชนก็เกิดขึ้น จนยากที่จะลบล้างหรือสร้างความ
เชื่อถือในคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลผู้นั้นจึงมักปรากฏอยู่เสมอที่รัฐมนตรี
ผู้ถูกเปิดอภิปรายจะขอลาออกในเวลาต่อมา ทำให้เห็นได้ว่าเป็นผลส่วนหนึ่งจาก
การ ถูกเปิดอภิปรายนั่นเอง

๓. การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๘๕ ถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๖

เรื่อง การ เปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภาไทยนี้ ผู้เขียนจะไต่ถวิล
ถึงวิธีการ เปิดอภิปรายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ และกล่าวถึงกรณี
การ เปิดอภิปรายทั่วไปที่เกิดขึ้นในดวงรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ เรียงกันไปตาม เหตุการณ์

๓.๑ การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๔๘๕

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ บัญญัติว่า^{๑๑}

"สภาย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะลงมติความไว้วางใจในรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ"

"ญัตติความไว้วางใจนั้น ท่านมิให้ลงมติในวันเดียวกับวันที่ปรึกษา"

และข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดว่า^{๑๒}

"ส่วนญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในข้อนโยบายของมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า ๑๕ คน"

ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๕๘ มีเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๓.๑.๑ ญัตติ เปิดอภิปรายทั่วไป เรื่อง เพาะพันธุ์ปลาในมิ่งมิตร บวรเท็ด จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมี นาย สวัสดิ์ บัวเวส (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้เสนอ) และการเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งนี้ ฝ่ายรัฐบาลมี นาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อสภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาสิ้นสุดลงแล้ว สภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติให้ยานระเบียบวาระการเปิดอภิปรายนั้นไป^{๑๓}

๓.๑.๒ ญัตติ เปิดอภิปรายทั่วไป เรื่อง รัฐบาลแถลงเกี่ยวกับพระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมี นาย ไท ปาณิกบุตร

^{๑๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๘๑

^{๑๒} ข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๕๗ ข้อ ๒๔

^{๑๓} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๔ สมัยสามัญ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๑๕/๒๕๕๗ สมัยสามัญ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๗.

(สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นผู้เสนอ) โดยมีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อรัฐบาลได้ชี้แจงเรื่อง คุ่าง ๆ สภาผู้แทนราษฎรจึงลงมติให้ยานระเบียบวาระการ เปิดอภิปรายทั่วไป ๑๔

๓.๑.๓ ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับการส่งข้าราชการ ไปทำงานต่างประเทศเสนอโดย นาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี) และมีนาย พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็น นายกรัฐมนตรี เมื่อรัฐบาลได้อภิปรายตอบข้อซักถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติให้ยานระเบียบวาระการ เปิดอภิปรายทั่วไป ๑๕

๓.๑.๔ ญัตติการ เปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายการ ปรายปรามโจรผู้ร้าย นโยบายภาษีรัฐูปการ นโยบายอากาศานา ภาษีเงินได้ และภาษีการค้า เสนอโดย นาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี) โดยมี นาย พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติที่จะ เสนอญัตติ เพื่อ เปิดอภิปรายทั่วไปได้ก็ญัตติ เกี่ยว กับการ เสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป และจากการประชุมได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว จึงได้มีมติไม่ควร เปิดอภิปรายทั่วไปที่เสนอเรื่องนี้ ความที่ นาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เสนอ ๑๖

๓.๑.๕ ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายการจัดการ

๑๔ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๖/๒๔๙๙ สมัยสามัญ ๓๑ มกราคม ๒๔๙๙.

๑๕ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๘/๒๔๙๙ สมัยสามัญ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙.

๑๖ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๐/๒๔๙๙ สมัยสามัญ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙.

ปีในประเทศไทย เสนอโดย หลวงศรีประกาศ (สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่) โดยมี นายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เสนอเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้ว จึงได้มีมติว่าไม่ควรให้เปิดอภิปราย ^{๑๗}

๓.๑.๖ เป็นการ เปิดอภิปรายทั่วไปในผู้ทักขอให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งและแต่งตั้งใหม่ ซึ่งคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของ นายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ภายหลังจากที่ได้ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๙๔ และหลังจากอภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรีที่ปรับปรุงใหม่ ^{๑๘}

๓.๑.๗ ผู้ทักเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับ เรื่องภาษีอากร เสนอโดย นาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีนาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ผู้เสนอผู้ทักขอเปิดอภิปรายทั่วไปขอถอน ^{๑๙}

๓.๑.๘ ผู้ทักเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายเกี่ยวกับการรถไฟของแผ่นดิน เสนอโดย นาย เลียง ไชยกาล (สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดอุบลราชธานี) โดยมี นาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ผู้เสนอผู้ทักขอถอน ^{๒๐}

๓.๑.๙ ผู้ทักเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ เสนอโดย นาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นาย เลียง ไชยกาล และนายมงคล รัตนวิจิตร โดยมี นาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีที่ประชุมสภาผู้แทน

^{๑๗} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๔/๒๔๙๓ สมัยสามัญ
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓

^{๑๘} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๙๔ สมัยสามัญ
๒ สิงหาคม ๒๔๙๔

^{๑๙} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๓/๒๔๙๔ สมัยสามัญ
๕ ตุลาคม ๒๔๙๔

^{๒๐} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๕/๒๔๙๔ สมัยสามัญ
๑๒ ตุลาคม ๒๔๙๔

ไคลงมติให้ผานระ เบียบวาระไปโดยไม่มี การลงมติความไว้วางใจ ๒๑

๓.๑.๑๐ ผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับปรับปรุงภา
 อากร เสนอโดย นาย เลียง ไชยกาล (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราช
 ธานี) โดยมีนายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อ
 รัฐบาลได้ออกข้อสงสัยจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เสนอจึงขอให้ผานระ เบียบวาระไป
 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงไคลงมติให้ผานระ เบียบวาระไปตามที่เสนอ ๒๒

๓.๑.๑๑ ผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการจัดการ
 ทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ เสนอโดย นาย ไค ปาณิกบุตร (สมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรจังหวัดพระนคร) โดยมี นาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็น
 นายกรัฐมนตรี ผลปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติให้ความไว้วางใจในรัฐบาล
 ชุดใหม่ ๒๓

๓.๑.๑๒ ผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายการควบคุม
 หนังสือพิมพ์ เสนอโดย นาย พล แสนสระคี การเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งนี้เป็น
 การเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายของรัฐบาลที่มีนาย พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา
 เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อสมาชิกได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ผู้เสนอได้ขอลง
 ผู้คดีที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ๒๔

๒๑ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๕/๒๔๙๕ สมัยสามัญ

๑๒ ตุลาคม ๒๔๙๕.

๒๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๔/๒๔๙๕ สมัยสามัญ
 (สมัยที่ ๒) ๒๒ สิงหาคม ๒๔๙๕)

๒๓ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๒/๒๔๕๐ สมัยวิสามัญ
 (สมัยที่ ๒) ๔๙ กรกฎาคม ๒๔๕๐.

๒๔ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๐/๒๔๕๐ สมัยสามัญ
 (สมัยที่ ๒) ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๐.

๓. ๑. ๑๓ ผู้คดีเบิกอภิปรายทั่วไป เรื่องการ เก็บ เงินค่า
เช่าเรียน เสนอโดยขุนชำนาญอนุสาสน์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ)
โดยเป็นรัฐบาลของ นายพันเอก พระยาหุลผลพิทยุทธเสนา (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดสมุทรปราการ) เมื่อได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ผู้เสนอผู้คดีได้ขอลง
แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลยื่นยันขอให้ลงมติ และในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติ
ให้ความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรี ๒๕

๓. ๑. ๑๔ ผู้คดีเบิกอภิปรายทั่วไป เกี่ยวกับ เรื่องการช่วยเหลือ
ชราวนาผู้ถูกอุทกภัย ปี ๒๔๔๕ เสนอโดยนาย สงวน พยุ่งหงส์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดปราจีนบุรี) โดยมีนายพันเอก หลวงพิบูลย์สงครามเป็นนายกรัฐมนตรี และใน
การพิจารณาผู้คดีขอ เบิกอภิปรายดังกล่าว เมื่อรัฐบาลได้ชี้แจงข้อเท็จจริงในการ
ช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัยแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เสนอ
ผู้คดีขอลงมติและที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ถอนได้ ๒๖

๓. ๑. ๑๕ ผู้คดีเบิกอภิปรายทั่วไป เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล
ในการขึ้นค่าเช่าอาคาร เสนอโดย นาย อรุณ ทองปรีชโชติ (สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรจังหวัดพระนคร) โดยมี นาย พันตรี คง อภัยวงศ์ เมื่อรัฐบาลได้ชี้แจง
รายละเอียดแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ยานระเบียบวาระแก่เจ้าของผู้คดี
เสนอขอลงมติผู้คดี และรัฐบาลขอให้ลงมติความไว้วางใจ ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎร
จึงได้ลงมติให้ความไว้วางใจ ๒๗

๒๕ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๔๔๑ สมัยสามัญ
(สมัยที่ ๒) ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๔๑.

๒๖ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๓/๒๔๔๖ สมัยสามัญ
๒๕ สิงหาคม ๒๔๔๖.

๒๗ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘/๒๔๔๔ สมัยสามัญ
(สมัยที่ ๒) ๖ สิงหาคม ๒๔๔๔.

๓.๑.๑๖ ผู้พิชิตขอเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายการจัดการ
ทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ โดยร้อยโท ประจวบ มหาจันทร์ เป็นผู้เสนอ
โดยมี นายทวี บุญยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ผู้เสนอผู้พิชิตได้ขอถอนผู้พิชิต ^{๒๔}

๓.๒ การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๔๘๕

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕
มีผู้พิชิตว่า ^{๒๕}

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิ เสนอผู้พิชิตขอเปิด
อภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นราย
บุคคลหรือทั้งคณะได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่ายี่สิบสี่คน
การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา"

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ^{๓๐}ยังได้กำหนดผลของ
การ เปิดอภิปรายทั่วไป ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎร เปิดอภิปรายทั่วไปแล้วมีมติไม่
ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ผลคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนนั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง

ในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๘๕ ได้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปในสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งครั้งคือ

๓.๒.๑ ผู้พิชิตเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายของรัฐบาล
เสนอโดย นายพันตรี ควง อภัยวงศ์ ผู้พิชิตขอเปิดอภิปรายทั่วไปในครั้งนี้เป็นผู้พิชิต
เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในรัฐบาลที่ม พลเรือตรี ถวัลย์
ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และการ เปิดอภิปรายครั้งนี้ได้มีการอภิปราย
กันถึง ๙ วัน ๙ คืน ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติให้ความไว้วางใจรัฐบาล ^{๓๑}

^{๒๔} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๑/๒๔๘๕ สมัยสามัญ
๑๓ กันยายน ๒๔๘๕.

^{๒๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๓๔.

^{๓๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๙๐, ๙๑.

^{๓๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓/๒๔๘๐ สมัยสามัญ

๓.๓ การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๐

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช
๒๕๕๐ มีบัญญัติว่า ^{๓๒}

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเสนอข้อคิดขอเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี เป็นรายตัว
หรือทั้งคณะก็ได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า ๒๕ คน การ
ลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวัน เดียวกับวันที่ปรึกษา"

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบัญญัติให้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไป เช่นเดียวกับ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ ซึ่งในระหว่างที่ใช้รัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ไม่เคยมีการ เปิดอภิปรายทั่วไปเลย

๓.๔ การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๒

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไป เป็น
สองลักษณะได้แก่ ลักษณะที่หนึ่ง คือการ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
ลักษณะที่สอง คือการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีมติลงมติ

ลักษณะที่หนึ่ง การ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ กำหนดว่า ^{๓๓}

"สมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดมีสิทธิ เข้าชื่อขอ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

เมื่อการ เปิดอภิปรายทั่วไปในสภาผู้แทนสิ้นสุดลง
โดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระ เปิดอภิปรายนั้นไป ก็ให้
ประธานสภาผู้แทนแจ้งไปยังประธานวุฒิสภา และในกรณีเช่นว่านี้

^{๓๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช
๒๕๕๐ มาตรา ๕๒.

^{๓๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๑.

วุฒิสภาอาจ เปิดอภิปรายทั่วไปในปัญหาเดียวกันนั้น และอาจ
ส่งข้อสั่ง เสด็จไปยังสภาผู้แทนราษฎร เพื่อประกอบการพิจารณา
ของสภานั้นได้

การลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ให้สภาผู้แทน
กระทำภายหลังที่ได้รับแจ้งผลแห่งการประชุมปรึกษาของวุฒิสภา
ตามความในวรรคก่อนแล้ว"

และปรากฏว่าในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ปรากฏว่าไม่เคยมีการอภิปรายทั่วไป
เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เลยแม้แต่ครั้งเดียว

ลักษณะที่สอง การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ กำหนดวิธีการเปิดอภิปราย
ทั่วไปโดยไม่มีการลงมติสองประเภท คือมาจากเสนอ ของสมาชิกวุฒิสภา และโดย
เสนอของคณะรัฐมนตรี

เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดการเปิดอภิปรายทั่วไป
โดยไม่ลงมติว่า ^{๓๔}

สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน
ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอ
ญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนแล้วแต่
กรณี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
ในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่ง
สภาใดก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภานั้น และให้ประธานแห่งสภา

^{๓๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๑๓๐.

ที่ได้รับวุฒิก็แจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการ
การเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งคงไม่ช้ากว่าสามวันนับแต่วันที่
นายกรัฐมนตรี ได้รับแจ้งแต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้
ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควร
เปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน
ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๓๒ จะลงมติ
ในปัญหาอภิปรายมิได้"

เสนอโดยคณะรัฐมนตรี โดยกำหนดการเปิดอภิปรายทั่วไปโดย
ไม่มีการลงมติว่า ^{๓๕}

"ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรี เห็น
สมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิด
อภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่า
นี้รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้"

ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ มีเปิดอภิปราย
ทั่วไป ๓ ครั้ง

๑. อุตติเปิดอภิปรายทั่วไปกรณีแผนการณปฏิวัติปลายเดือน
มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เสนอโดยนาย เพทาย โชตินุชิตกับคณะ โดยมี จอมพล
ป. หิรัญสัยสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งข้อเท็จจริงแล้ว
สมาชิกสภาผู้แทนไหญานระเบียบวาระไป^{๓๖}

^{๓๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๒.

^{๓๖} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๓ (วิสามัญ)

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.

๒. คณะรัฐมนตรีร้องขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ กรณีนโยบายของรัฐบาลจะส่งทหารไปช่วยสหประชาชาติรบเกี่ยวกับสงครามกลางเมืองระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ โดยมี จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่ออภิปรายกันพอแล้วจึงให้ผ่านระเบียบวาระไป ^{๓๓}

๓. หลวงศรีธรรมราช สมาชิกวุฒิสภาและคณะเสนอดุสิตเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการกบฏจลาจลเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๔ โดยผู้เสนอต้องการให้รัฐบาลอันมี จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเมื่อได้อภิปรายกันอย่างคุ่เคื่อรวม ๔ วัน ที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้ผ่านระเบียบวาระไป ^{๓๔}

๓.๕ การเปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ กำหนดให้เปิดอภิปรายทั่วไปได้สองลักษณะคือแก้ไขเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ และการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

สำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น
รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดว่า ^{๓๕}

^{๓๓} รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔/๒๔๙๓

^{๒๒} กรกฎาคม ๒๔๙๓.

^{๓๔} รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓/๒๔๙๔ สมัยสามัญ

^{๒๗ - ๓๐} ตุลาคม ๒๔๙๔

^{๓๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๙๕ มาตรา ๗๖.

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสาม
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอ
เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นราย
ตัวหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาสิ้นสุดลง โดยมีโ
ควมมติไขยานระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทน
ราษฎรลงมติไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ แต่การลงมติใน
กรณีเช่นนี้ มิให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง"

ในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ไม่มีการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่
ไว้วางใจเลย

สำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีลงมตินั้นมีสองประเภท
คือ ประเภทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ ประเภทที่สองรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ
วิธีแรกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕
กำหนดว่า ๔๐

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปราย
ทั่วไปในสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือ
แสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน
ญัตติดังกล่าวในวาระก่อน ให้ยื่นต่อประธานสภา
และให้ประธานสภาแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อกำหนดเวลา

๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๗๕

สำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งคงไม่ช้ากว่าสามสัปดาห์นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่า เป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๓๓ สภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้"

ในระหว่างที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเปิดอภิปรายทั่วไปเพียงครั้งเดียว

๑. ผู้ক্তিเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้รัฐบาลแถลงข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ ความสงบเรียบร้อยในประเทศ การบริหาร การคลัง การบริหารกิจการต่างประเทศ การจัดการศึกษา มาตรฐานการครองชีพของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน การรักษาดีจจะวาจา และการที่รัฐบาลไม่รับผิดชอบต่อประชาชน โดยมีนายควง อภัยวงศ์ และคณะเป็นผู้เสนอ เพื่อให้รัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงและแถลงข้อเท็จจริงต่อสภาผู้แทนราษฎร ^{๔๑}

วิธีที่สองคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๙๕ มีบัญญัติว่า ^{๔๒}

"ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะหึงความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานสภาขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมของสภาได้ ในกรณีเช่นนี้สภาจะลงมติในปัญหาที่เปิดอภิปรายมิได้"

^{๔๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๐/๒๕๐๐ สมัยสามัญ ๒๔ - ๓๐ สิงหาคม ๒๕๐๐

^{๔๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๔๕.

ในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ การเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ นั้นไม่มีเลย

๓.๖ การเปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พหุศาสตร์ ๒๕๑๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พหุศาสตร์ ๒๕๑๑ กำหนด การเปิดอภิปรายทั่วไปสองลักษณะ

๑. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
๒. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐธรรมนูญ

นี้กำหนดว่า ๔๑

สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภา รวมทั้ง หรือสมาชิกของแต่ละสภาไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของ ทั้งหมคของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

ญัตติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภา ไหย้นต่อประธานรัฐสภา ถ้าเป็นของสมาชิกสภาใดไหย้นต่อประธาน สภา นั้น

การเปิดอภิปรายทั่วไปตามญัตติดังกล่าวในวรรคหนึ่งให้ กระทำในที่ประชุมรัฐสภา

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีใช้ควมมติให้ ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติ ไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ แต่การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้

๔๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พหุศาสตร์ ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒๘.

กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด"

ใช้ระหว่างที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่เคยปรากฏว่ามีการ
เปิดอภิปรายทั่วไปเลย

การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนด
ให้กระทำไ้สองวิธี คือ

๑. เสนอโดยสมาชิกรัฐสภา

๒. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี

เสนอโดยสมาชิกรัฐสภา โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดว่า

" สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้า
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิ เฝ้าหรือ เสนอญัตติ
ขอให้ เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน แล้วแต่กรณี
เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหา
อันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง เป็นของสมาชิกสภาใดให้ยื่นขอ
ประธานสภานั้น และให้ประธานสภาผู้ได้รับญัตติแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี
เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการ เปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสาม
สิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะ
ขอให้ทรงรับการ เปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยัง
ไม่ควร เปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญ
ของแผ่นดิน

ในการ เปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา^{๑๖๖}นี้ สภาลงมติในปัญหา
ที่อภิปรายมิได้"

เสนอโดยคณะรัฐมนตรี โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ว่า

" ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็น
สมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

๑๖๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๗.

๑๖๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๘.

นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการ เปิดอภิปราย
ทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติ
ในปัญหาที่อภิปรายมิได้"

ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับอยู่ การเปิดอภิปราย
ทั่วไปโดยไม่มี การลงมติ ไม่ว่าจะ เป็นสมาชิกรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีไม่เคยปรากฏว่า
มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปเลย

๓.๓ การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พหุศักราช ๒๕๑๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พหุศักราช ๒๕๑๓ กำหนด
ให้มีเปิดอภิปรายทั่วไปสองลักษณะ

- ๑. การ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
- ๒. การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มี การลงมติ

การ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น รัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้มีบัญญัติว่า ^{๔๖}

" สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน
ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อ
เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
เป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

เมื่อการ เปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีใ้ช้ควม
มติให้ผ่านระเบียบวาระ เปิดอภิปรายนั้นไปให้สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติกรณีเช่นว่านี้
มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจ
ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา

^{๔๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พหุศักราช ๒๕๑๓ มาตรา ๑๕๕.

ในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา สมาชิกของสภายุแทน
ราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมด
สิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่
ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัวหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น"
ในระหว่างที่รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๑๙ มีเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจหนึ่งครั้ง

๑. ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการคลัง มีนาย สัญญา ชรรณศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว ที่ประชุมได้มีมติให้เปิด
การอภิปรายและที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ความไว้วางใจต่อรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการคลัง

การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มี การลงมติความ รัฐธรรมนุญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ กระทำได้สองวิธี

๑. เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๒. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี

เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนุญฉบับนี้กำหนดว่า ^{๔๗}

" สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน
ห้าจำนวนจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้า
ชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง
ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการ
บริหารราชการแผ่นดิน

^{๔๗} รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕๘.

ญัตติดังกล่าวในวาระหนึ่งให้ยื่นต่อประธาน

สภาผู้แทนราษฎร และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีรับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ สภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

ในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอเปิด

เพียงครั้งเดียว

๑. ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงกรณีการชุมนุมของไทยการ์ด กรรมการสหพันธ์ชาวโรฮานาถูกฆาและโจรผู้ร้าย ชุกชุม โดย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช พร้อมคณะเป็นผู้เสนอ และมี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีในการพิจารณานั้นสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาอภิปรายและการตอบข้อซักถาม จนในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติให้เปิดอภิปราย

เสนอโดยคณะรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดว่า ๔๔

" ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่

คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะตั้งความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา

และสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธาน

รัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้

ในกรณีเช่นว่านี้รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้"

๔๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๔๕.

ในระหว่างให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ คณะรัฐมนตรีขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ มี ๒ ครั้ง ๔๔

๑. ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้รัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาธมลเล็ก ปัญหาราคาข้าวเปลือก และปัญหา ราคาข้าวโพดหักค่า ปัญหาโจรผู้ร้ายและปัญหายาเสพติด โดยมีนาย สวัสดิ์ คำประกอบ และคณะเป็นผู้เสนอ

๒. ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกร การรักษาความสงบเรียบร้อย และการปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยมีนาย บุญเท่ง ทองสวัสดิ์กับคณะ เป็นผู้เสนอ

การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติครั้งนี้กระทำในสมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติทั้งสองในการประชุมคราวเดียวกัน ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรก็เปิดการอภิปรายมีมติให้ผ่าน การเปิดอภิปรายทั่วไปนั้น

๔. ผลการเปิดอภิปรายทั่วไปที่กระทบต่อฝ่ายบริหารในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๕ ถึงพุทธศักราช ๒๕๑๗

กระบวนการที่ฝ่ายนิติบัญญัติควบคุมฝ่ายบริหารภายใต้โครงสร้างรัฐธรรมนูญ เริ่มขึ้นตั้งแต่ฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารประเทศและในระหว่างที่ฝ่ายบริหารดำเนินการบริหารประเทศอยู่ การควบคุมฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลให้อยู่ในแนวทางที่แสดงต่อรัฐสภา โดยการซักถามเหตุผลในแนวที่รัฐบาลบริหารประเทศอยู่โดยดำเนินการในรูปการรวมกลุ่มกันของสมาชิกซึ่งเรียกว่า การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้รัฐบาลแถลงข้อเท็จจริงหรือถ้าหากรัฐบาลแถลงแล้วสมาชิกยังข้องใจ สมาชิกอาจเสนอให้มีการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลชุก้นก็ได้ และจากที่กล่าวข้างต้น

๔๔ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๕๑๕ สมัยสามัญ (สมัยที่ ๒) ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕

แล้วในกรณีการ เบิกอภิปรายทั่วไปโดยลงมติไม่ไว้วางใจและการ เบิกอภิปรายทั่วไป โดยไม่ลงมติทั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๖๓ จะพบว่ามีผลกระทบต่อบริหารน้อย โดยผู้เขียนขอเสนอความเห็นของนักวิชาการมา ประกอบการพิจารณา

พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทักษิ์ แสดงทัศนะไว้ว่า ๕๐

"ประเทศไทยภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญที่มาที่แท้จริงของ อำนาจอธิปไตยคือ กลุ่มข้าราชการชั้นนำฝ่ายทหารและพลเรือน ซึ่งพอจะแบ่งออกได้เป็นกลุ่มอนุรักษนิยมกับกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มที่กุมอำนาจอยู่ เกือบตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้แก่ กลุ่มอนุรักษนิยมซึ่งมีกำลังทหารเป็นสำคัญ การเข้าร่วม อยู่ในกลุ่มใดนั้นเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่า หลักการ การอยู่ในบังคับบัญชา ความเป็นเพื่อน ความเป็น ลูกศิษย์ลูกหา เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยชักจูงให้เขาอยู่ใน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เหตุที่กลุ่มข้าราชการกลายเป็นที่มาของ อำนาจไม่ใช่ประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็เป็น เพราะในสังคมไทยไม่มีชนชั้นอื่นใดที่รวมกันคิดมีพลังแข็ง แกร่งพอที่จะค้านอิทธิพลของข้าราชการและการ เข้ามามีส่วน เปลี่ยนการใช้อำนาจ ค่ายเหล่านี้จึงเปลี่ยนมืออยู่ใน หมูข้าราชการกันเอง"

กระมล ทองธรรมชาติ แสดงทัศนะถึงฝ่ายนิติบัญญัติไทยว่า ๕๑

"เป็นสถาบันที่ให้ความชอบธรรมกับผู้ใช้อำนาจบริหาร"

๕๐ พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทักษิ์, ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๒) หน้า ๒๐.

๕๑ กระมล ทองธรรมชาติ, รัฐสภาในระบบการปกครองของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๔) หน้า ๕.

กมล สมวิเชียร แสดงทัศนระว่า ^{๕๒}

"ฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐบาลไทยเป็นองค์กรที่ค่อยเสถียรภาพที่สุดในบรรดาอำนาจอริปไตยทั้งสาม นับแต่เริ่มการก่อตั้งสถาบันรัฐบาล อำนาจภายนอกได้เข้ามามีอิทธิพลยุ่งเกี่ยวอยู่โดยตลอด จึงจะเห็นได้ว่าสมาชิกรัฐสภาชุดแรกประกอบด้วยบุคคลซึ่ง เป็นข้าราชการประจำ และสมัครพรรคพวกของ "ผูกอกการ" อยู่มากกว่าครึ่ง และนับแต่นั้นมา อิทธิพลของฝ่ายบริหารก็ไปครอบงำรัฐบาลอยู่เกือบ เสมอมา รัฐบาลถูกใช้ เป็นเพียง Rubber Stamp บาง เป็นเวทีการเมืองระหว่างประเทศบางหรือเป็นที่แสวงหาอิทธิพลทางการค้าของบุคคลบางคนบาง มีน้อยครั้งเหลือเกินที่รัฐสภาได้กระทำหน้าที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติและเป็นปากเสียงของราษฎรที่แท้จริง"

นอกจากนี้ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้แสดงทัศนระว่า ^{๕๓}

อำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งจะปรากฏในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ แต่การที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะใช้อำนาจและปฏิบัติหน้าที่ เหล่านี้ได้ อย่างมีอิสระและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของระบอบการเมืองว่าเป็นเช่นใด โดย ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้แบ่งรัฐธรรมนูญตามระบอบการเมือง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ และ ๒๕๑๓ เป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด โดยกล่าว

^{๕๒} กมล สมวิเชียร, พัฒนาการเมืองไทย (พระนคร : โรงพิมพ์สมำคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓) หน้า ๖๔.

^{๕๓} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ, หน้า ๑ - ๑.

อำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในระบบประชาธิปไตยมีอย่าง
เต็มรูปแบบ คือ กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจเหนือฝ่าย
บริหารนับตั้งแต่เริ่มกระบวนการสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทั้งสอง
ฝ่ายนี้ นั่นคือ การกำหนดให้รัฐสภาให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี
ก่อนเข้ารับราชการแผ่นดิน ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินการตาม
แผนการปกครองระบบรัฐสภาของอังกฤษที่ให้สภาผู้แทนมีอำนาจ
ในการควบคุมฝ่ายบริหารอย่างแท้จริง ส่วนรัฐธรรมนูญตาม
ระบอบกึ่งประชาธิปไตยเป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้สถาบันทาง
การเมืองที่มาจากเลือกตั้งมีบทบาททางการเมืองได้ระดับหนึ่ง
แต่จะเกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเมือง เหล่านั้นก็ยังไม่อาจมีอำนาจทาง
การเมืองอย่างเต็มที่ และการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติถูก
จำกัดขอบเขตโดยบทบัญญัติบางประการของรัฐธรรมนูญ โดยมี
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕, ๒๕๓๑
เป็นต้นไป

จากที่กล่าวมานี้ เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติของไทยมีลักษณะ
อ่อนแอถูกรองงำโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของฝ่าย
นิติบัญญัติในที่ประชุมหรือการอภิปรายในข้อนโยบายต่าง ๆ เป็นในลักษณะที่ขาดน้ำหนัก
ที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะควบคุมฝ่ายบริหารได้

๕. การ เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๒๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ กำหนด
ให้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปสองลักษณะ คือ การ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
และการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ และโดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้
กำหนดบทเฉพาะการไว้ ๔ ปี นับตั้งแต่วันแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้
ดังนั้น กรณีการ เปิดอภิปรายทั่วไปต้องประชุมร่วมกันของรัฐสภา

๕.๑ หลักเกณฑ์การ เบิกอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ

หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พุทธศักราช

๒๕๒๒ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒

๕.๑.๑ ข้อเสนอญัตติขอ เบิกอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ

" ถ้ามีปัญหา เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ที่คณะรัฐมนตรี เห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของ

สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี

จะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการ เบิกอภิปราย

ทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาได้ ในกรณีเช่นนี้รัฐสภา

จะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ "

๕.๑.๒ การดำเนินการ เพื่อให้มีการ เบิกอภิปรายทั่วไป

โดยไม่ลงมติ

" เมื่อนายกรัฐมนตรีขอให้มีการ เบิกอภิปรายทั่วไป

ในที่ประชุมรัฐสภาตาม มาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญ

ให้ประธานสภาบรรจุคำขอเข้าระเบียบวาระประชุม

เป็นเรื่องด่วน "๕๕

๕.๑.๓ การอภิปรายของสมาชิกรัฐสภา

" สมาชิกทุกคนมีสิทธิอภิปรายให้ความคิดเห็นปัญหา

เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินแก่คณะรัฐมนตรี

ตามที่ขอให้มีการ เบิกอภิปรายทั่วไป "

๕๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๓.

๕๕ ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พุทธศักราช ๒๕๒๒ ข้อ ๑๒๔

๕๖ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๒๔ วรรคสอง

๕.๑.๔ การตอบคำถามของสมาชิกรัฐสภากรณีการ เปิด
อภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ

" เฉพาะแต่คณะรัฐมนตรี เท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปราย
ตอบข้อซักถามหรือข้อคำถามของสมาชิก"^{๕๗}

๕.๑.๕ การผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายหรือการ เสนอ
ให้เปิดอภิปราย

" การอภิปรายให้ เป็นอันยุติ เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ
หรือสมาชิกเสนอญัตติให้ผ่านระเบียบวาระ เปิด
อภิปรายทั่วไป หรือเสนอให้เปิดอภิปรายโดยมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคนและที่ประชุม
อนุมัติ"^{๕๘}

๕.๖ การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติในช่วงใช้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๑ ถึง พ.ศ.๒๕๒๙)
โดยนับตั้งแต่ บังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีเปิด
อภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ ๑ ครั้ง คือ

การ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติในรัฐสภา ในการ
ประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๒๓ วิสามัญสมัยที่สอง เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ เป็นผล
จากการ เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ.๒๕๒๑ ของพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี เมื่อ ๒๒ กุมภาพันธ์
๒๕๒๓ โดยญัตติของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์กับคณะรัฐมนตรีไต่ถามเรื่อง
ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อขอฟังความคิดเห็นจากสมาชิกวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร
อันเนื่องมาจากการบริหารราชการแผ่นดิน และการขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ
สรุปความว่า

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๒๑.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๒๕.

"โดยที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความกราบบังคมทูล เพื่อตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภา สมัยวิสามัญใน คุภกรที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๓ และโดยที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณา เห็นว่าในปัจจุบันนี้มีปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาไฟฟ้าและราคาเชื้อเพลิงที่คณะรัฐมนตรีสมควรจะแก้ไขแจ่มชัดเท็จจริง และเหตุผล ความจำเป็นการขึ้นราคาไฟฟ้าและราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจน วิชาการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน และเพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี จึงมีมติให้เรียนมายังประธานรัฐสภาขอให้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไป ในปัญหาดังกล่าวตามมาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จึงกราบบังคมทูลเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป และโดยที่เรื่องนี้เป็นเรื่องรีบด่วนจึงใคร่ขอให้ดำเนินการในวาระแรกของการประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญครั้งนี้ด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง"

เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องขอของคณะรัฐมนตรีตามหนังสือดังกล่าว ประธานรัฐสภาจึงสั่งให้บรรจุกการ เปิดอภิปรายทั่วไปตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ ในระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ ๑/๒๕๒๓ วิสามัญ สมัยที่ ๒ วันศุกร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ โดยประธานรัฐสภาให้นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงสาเหตุของการ เปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่ลงมติ และเมื่อพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึง สาเหตุการขอ เปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว นายกรัฐมนตรีได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี

สำหรับการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๕) ไม่มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลง มติเลย

๕.๓ หลักเกณฑ์การ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วาง

ใจรัฐบาล

หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พุทธศักราช ๒๕๒๒

๕.๓.๑ จำนวนผู้เสนอญัตติขอ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมีสหิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ"^{๕๘}

๕.๓.๒ เรื่องที่จะขอเปิดอภิปราย เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

"เมื่อสมาชิกมีความประสงค์จะเสนอญัตติขอ เปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญไทยยื่นต่อประธานสภาเป็นหนังสือ แสดงว่าจะเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัวหรือทั้งคณะในเรื่องใดบ้าง"^{๖๐}

๕.๓.๓ การอภิปรายของสมาชิกสภา

"สมาชิกมีสิทธิจะซักถามและอภิปรายทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้าน"^{๖๑}

^{๕๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓๗.

^{๖๐} ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ ข้อ ๑๒๖.

^{๖๑} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พุทธศักราช ๒๕๒๒ ข้อ ๑๒๐

๕.๓.๔ การผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายและปิด

อภิปราย

"การที่จะให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายทั่วไป หรือเสนอให้ปิดอภิปรายนั้น ให้นำความในข้อ ๑๒๔ มาใช้บังคับ"^{๖๒}

"เมื่อสมาชิกเสนอญัตติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายทั่วไป หรือเสนอให้ปิดอภิปรายโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคนและที่ประชุมอนุมัติ"^{๖๓}

๕.๓.๕ การลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ

"เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีไร้วางใจ มติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไปให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกับที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"^{๖๔}

๕.๓.๖ สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญ

"ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าขอเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าขอเสนอ

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๒๔ วรรคสอง

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๒๔

^{๖๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓๗ วรรคสอง

ผู้คดีขอ เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล หรือทั้งคณะ
อีกตลอดสมัยประชุมนั้น”^{๖๕}

๕.๔ การ เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ซึ่งในหลวง เวลาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๖๖ ถึง ๒๕๖๘ โดยมีพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี มี เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ๓ ครั้ง

๕.๔.๑ ผู้คดี เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๗ โดย พลตรี ประमाण อธิเรกสาร และคณะ เป็นผู้เสนอ ผู้คดี เบิกอภิปรายทั่วไปฉบับนี้ เป็นผู้คดี เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ผลที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ยานระเบียบวาระการ เบิกอภิปรายไป^{๖๖}

๕.๔.๒ ผู้คดี เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๗ โดย พลตรี ประमाण อธิเรกสาร และคณะ เป็นผู้เสนอ โดยผู้คดี เบิกอภิปรายฉบับนี้ เป็นผู้คดี เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผลที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ทำการลงมติให้ความไว้วางใจ^{๖๗}

อนึ่ง ในการ เบิกอภิปรายครั้งนี้ผู้เข้าชื่อเสนอผู้คดีขอ เบิกอภิปราย ต้องการ เบิกอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม การดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูประบบ

๖๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๗
๖๖ สำนักงานเลขาธิการสภาฯ, วันที่ ๓๑/๒๕๖๖ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.
๖๗ สำนักงานเลขาธิการสภาฯ, วันที่ ๑๔๑/๒๕๖๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๖.

ราชการให้มีประสิทธิภาพในการรับใช้ประชาชน การกวาดล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ และการบริหารบ้านเมืองให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ในขณะที่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติ เบิกอภิปรายทั่วไปฉบับนี้ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๕๒๗ (สมัยสามัญ) ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ซึ่งเมื่อถึงวาระการ เบิกอภิปรายทั่วไป พลตรี ประमाण อภิเรกขาร ผู้นำเสนอโคกกล่าวต่อที่ประชุมว่า "ผมและผู้เสนอทุกคนไม่ขอแข็งแรง" จากการที่ผู้นำฝ่าย เสนอญัตติกล่าวแต่เพียง เท่านั้นทำให้เกิดปัญหาญัตติขอ เบิกอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๓๗ นั้น ถ้าไม่มีการถอนญัตติเสียก่อนแล้วจะคงจะมีการลงมติความไว้วางใจ หรือ มติให้ประธานระเบียบวาระ เบิกอภิปรายนั้นไปหรือไม่

เกี่ยวกับเรื่องนี้ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑/๒๕๒๗ (สมัยสามัญ) ๔ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาญัตติควนเรื่องขอให้รัฐสภาตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๔๑ ซึ่งนายปิยะณัฐ วัชรารภณ กับคณะเป็นผู้เสนอและลงมติว่ารัฐสภามีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓๗ ได้ต่อนั้นที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาญัตติควนเรื่องขอให้ตีความมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งนายพินิจ จันทรสิริทร กับคณะเป็นผู้เสนอ และลงมติว่าญัตติขอ เบิกอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๓๗ นั้น ถ้าไม่มีการถอนญัตติเสียก่อนแล้วจะคงจะมีการลงมติดังใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและการจะนำข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๔๗ มาใช้บังคับยอม เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญและใช้ข้อบังคับไม่ได้

ภายหลังจากที่รัฐสภาได้ตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๗ ดังกล่าวแล้ว สภาผู้แทนราษฎรก็ได้พิจารณาญัตติให้พิจารณาผลการตีความรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช มาตรา ๑๓๗ ซึ่งจาสิบเอก ทรงธรรม ปัญญาดี เป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒/๒๕๒๗ (สมัยสามัญ) ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ว่าญัตติ เบิกอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจ พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ ยังคงอยู่หรือ ตกไปแล้ว ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติว่าญัตติ เบิกอภิปรายทั่วไปดังกล่าว ยังคงอยู่ ต่อกจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจึง ได้พิจารณาญัตติขอให้ดำเนินการต่อไป

ให้มีการลงมติตามญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ซึ่งนายบิ่งพันธ์ มนะสิการ และคณะเป็นผู้เสนอ เพื่อกำเนินการให้เสร็จสิ้นไปตามที่รัฐสภาความ จนกระทั่งในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓/๒๕๒๗ (สมัยสามัญ) ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ทำการลงมติความไว้วางใจ โดยการออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย ซึ่งปรากฏว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร

๕.๔.๓ ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๗ โดย พลตรี ประमाण อติเรกสาร และคณะเป็นผู้เสนอ เป็นญัตติที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ๔ กระทรวง^{๒๔} คือกระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ ผลได้รับความไว้วางใจทั้งสี่กระทรวงซึ่งการ เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจฉบับนี้สืบเนื่องมาจาก เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พลตรี ประमाण อติเรกสาร และคณะ ได้เสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี กับรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ตามมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเกิดปัญหาว่าญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจที่เสนอเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ นั้น ถูกต้องหรือไม่ เพราะญัตติดังกล่าวได้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลและรัฐมนตรีอื่นอีก ๙ คน รวมกันมาในญัตติ เดียวกัน ซึ่งจะถือว่าเป็นการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี และขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รวมกันมา ในญัตติเดียวกันหรือไม่และถ้าเป็นญัตติดังกล่าวนี้ จะถูกต้องตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ ปัญหาจึงกล่าวได้รับการพิจารณาโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๘ จากการพิจารณาญัตติควนเพื่อให้มีการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๗ ซึ่งนายเกษม ศิริสัมพันธ์ เป็นผู้เสนอ ซึ่งที่ประชุมร่วมกันของ

^{๒๔} สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา สำเนาฉบับที่ ๒๕/๒๕๒๘ วันที่ ๓๑ พ.ค. ๒๕๒๘

รัฐสภาก็ได้ลงมติว่าผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ว่างใจนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรี
 เป็นรายบุคคลที่พลตรี ประมาณ อติเรกสาร และคณะเสนอเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม
 ๒๕๒๔ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และ
 จะดำเนินการต่อไปไม่ได้ หลังจากที่รัฐสภาได้ตีความรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว
 ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๕/๒๕๒๔ (สมัยสามัญ) ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๔
 ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ ต่อจากนั้นนาย ปิยะพันธุ์ วัชรภรณ์
 ก็เสนอผู้คดีในนามของพรรคชาติไทยโดยขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในผู้คดีเปิดอภิปราย
 ทั่วไปไม่ว่างใจนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล เป็นผู้คดีเปิดอภิปราย
 ทั่วไปไม่ว่างใจนายรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีผู้บังคับบัญชา สำนักนายกรัฐมนตรี
 กับรัฐมนตรีอื่นเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 แต่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติ ไม่เห็นชอบด้วยกับการขอแก้ไขเพิ่มเติม
 ถ้อยคำในผู้คดีดังกล่าว

ตั้งแต่วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๔ พลตรี ประมาณ
 อติเรกสาร และคณะจึงได้ยื่นผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปฉบับใหม่ซึ่ง เป็นการขอเปิดอภิปราย
 ทั่วไปเพื่อลงมติไม่ว่างใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เกี่ยวกับการบริหารงาน
 ด้านการเงินและการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เกี่ยวกับการบริหารงาน
 ด้านคมนาคมและการบริหารราชการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เกี่ยวกับการ
 การบริหารงานด้านอุตสาหกรรมของประเทศ การบริหารราชการ การดำเนินการ
 เกี่ยวกับโรงงาน และการควบคุมการลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศ และรัฐมนตรี
 ว่าการกระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการพาณิชย์ การรักษา
 ราคาสินค้าและการลดค่าสินค้า การตลาด การค้า และการทุจริตในหน่วย
 งานที่อยู่ภายใต้การดูแล

ผู้คดีเปิดอภิปรายทั่วไปฉบับนี้ ได้เริ่มการพิจารณาใน
 คราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๗/๒๕๒๔ (สมัยสามัญ) ๕ มิถุนายน ๒๕๒๔
 ในการพิจารณานั้นได้มีสมาชิกเสนอผู้คดีให้รวมประเด็นอภิปรายไปพร้อมกันทั้ง ๔ กระทรวง
 และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็มีมติเห็นชอบด้วยกับผู้เสนอผู้คดี เมื่อสมาชิกได้อภิปราย
 กันพอสมควรแล้ว และรัฐมนตรีได้ชี้แจงแล้วที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้มีมติให้
 เปิดอภิปราย จากนั้นประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้นัดประชุมเพื่อลงมติในผู้คดีเปิด

อภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๓๗ ของรัฐธรรมนูญ
ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๘/๒๕๒๕ (สมัยสามัญ) ๖ มิถุนายน ๒๕๒๕
ซึ่งการลงมติความไว้วางใจในครั้งนีกระทำโดยเปิดเผย ผลปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎร
มีมติให้ความไว้วางใจรัฐมนตรีที่ถูกเปิดอภิปรายทั่วไปทั้ง ๔ ท่าน

๖. การ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล
หรือทั้งคณะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ กับการปฏิบัติ
ตามความเป็นจริงในสมัยรัฐบาลชุดที่ ๔๖

ในการ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล
หรือทั้งคณะนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ บัญญัติว่า^{๖๘}

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน
ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมิได้ขอ
เสนอญัตติขอ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็น
รายบุคคลหรือทั้งคณะ"

สำหรับในทางปฏิบัติ ผู้เขียนมุ่งศึกษาการ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อ
ลงมติไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็น
การเปิดอภิปรายครั้งแรกในช่วงคณะรัฐบาลชุดที่ ๔๖ โดยมีพลเอก เปรม ติณสูลานนท์
เป็นนายกรัฐมนตรี

๖.๑ ระยะเวลาและสถานที่เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรี

การ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายสมัคร
สุนทรเวช มีขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่สภาผู้แทนราษฎร

^{๖๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓๗.

๖.๒ พรรคการเมืองที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในสมัยรัฐสภาชุดที่ ๔๖ พรรคการเมืองที่เสนอญัตตินี้ได้แก่ พรรคชาติไทย โดยพลตรี ประมาณ อภิเรกสาร และคณะ

๖.๓ บทบังคับในบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช ตามญัตติที่พรรคชาติไทยเสนอเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๒ บทเฉพาะกาลไม่มีบทบังคับ

๖.๔ การเปิดอภิปราย^{๓๐}

๖.๔.๑ เนื้อหาการเปิดอภิปราย การขอเปิดอภิปราย ความคำเสนอของพรรคชาติไทยกล่าวว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไม่สามารถบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อสภา คือไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์คมนาคม และไร้สมรรถภาพในการบริหารงานเนื่องจากไม่สนใจเสียงคัดค้านของประชาชนได้สั่งการให้การรถไฟขึ้นค่าโดยสารอีก-๓.๕ เปอร์เซ็นต์

๖.๔.๒ การอภิปราย ในการอภิปรายนั้นประธานในที่ประชุมจะให้ญัตติโดยอภิปรายก่อน ซึ่งในการเปิดอภิปรายครั้งนี้ พลตรี ประมาณ อภิเรกสาร กล่าวอภิปรายก่อนโดยกล่าวว่า การที่การรถไฟประสบภาวะขาดทุนจน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม อนุมัติให้ขึ้นค่าโดยสารรถไฟได้นั้น การกระทำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ทำให้ในลักษณะสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลที่กล่าวไว้ ตอนแถลงนโยบายว่าจะไม่ยอมให้รัฐวิสาหกิจที่หย่อนประสิทธิภาพมาเป็นภาระของรัฐบาลและของประชาชน ต่อจากนั้นประธานที่ประชุมให้รัฐมนตรี

^{๓๐} โปรดดูรายละเอียดการอภิปรายในภาคผนวก ๒ เรื่องการ เปิดอภิปรายทั่วไป

ว่าการกระทรวงคมนาคมกล่าวตอบข้ออภิปรายของผู้เสนอ โดยกล่าวตอบว่า การขึ้นราคาของการรถไฟในครั้งนี้ไม่ทำให้ประชาชนที่ยากจนส่วนใหญ่เดือดร้อน เพราะจากสถิติมีผู้โดยสารตลอดปี ๆ ละ ๔๐ ล้านคนโดยขึ้นลงไม่เกิน ๑๐๐ กิโลเมตร แม้ว่าคนโดยสารรถไฟ ๔๐ ล้านคนต่อปีนั้นมีคน ๖๐ ล้านคน ที่ใช้บริการของการรถไฟไม่ขึ้นราคาเลย

๖.๔.๓ การลงมติ

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมัคร สุนทรเวช โดย พลตรี ประมา อธิเรกสาร กับคณะแห่งพรรคชาติไทย เป็นผู้เสนอนั้น เมื่อประธานที่ประชุมปล่อยให้มีการอภิปรายจนสมควรแก่เวลา ประธานที่ประชุมจะสั่งปิดประชุม โดยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๑ บัญญัติว่า

" เมื่อการ เปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีข้อความที่ให้นานาระเบียงวาระเปิดอภิปรายนั้นไปให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำในวันเดียวกับที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"^{๓๑}

ดังนั้น การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงกระทำการลงมติในวันเดียวกับวันที่อภิปรายไม่ได้ และด้วยเหตุนี้ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช นั้น ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้นานวาระไป

^{๓๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓๗ วรรคสอง

๙. บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยกับการ
เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นาย สมังกร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๖

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภา
ทั่วไป ฝ่ายรัฐบาลใดแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรและสามารถจัดตั้ง
รัฐบาลได้ ส่วนฝ่ายค้านใดแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎร และพร้อม
ที่จะตั้งรัฐบาลใดหากคณะกรรมการ เลือกตั้งในคราวต่อไป ฉะนั้น ในระหว่างที่เป็นฝ่าย
ค้านอยู่จึงต้องพยายามหาคะแนนนิยมจากประชาชนให้มากที่สุด ด้วยการชี้ข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลกำลังดำเนินการบริหารประเทศอยู่โดยวิธีการใช้
เครื่องมือ ในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลตามวิธีการต่าง ๆ ทั้งใค้กล่าวแล้ว
และการแสดงออกซึ่งวิธีการควบคุมดังกล่าวนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของฝ่ายค้านเอง
และในขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลด้วย ดังนั้นใน
ระหว่างที่ทำหน้าที่ของฝ่ายค้านอยู่นั้นจึงมีการจัดกระบวนการภายในพรรค เป็นรูปรัฐบาล
ไว้เรียกว่า รัฐบาลเงา (Shadow Cabinet) เช่นในประเทศอังกฤษ^{๕๖}
วิธีการคือ จัดวางสมาชิกให้รับผิดชอบในกระทรวงต่าง ๆ ไว้อย่างพร้อมมูลเพื่อทำ
หน้าที่ศึกษาข้อบกพร่อง และการบริหารงานของฝ่ายรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา และสำหรับ
ปฏิบัติการ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
นาย สมังกร สุนทรเวช ของพรรคชาติไทยก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของพรรคฝ่ายค้าน
ที่จะชี้ข้อบกพร่องของฝ่ายบริหาร แต่พรรคชาติไทยก็พลากโอกาสที่จะขอให้มีการ
ลงมติซึ่งอย่างทีกล่าวข้างต้นแล้วว่า ผู้จัดตั้งสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติให้ยานระ เบียบ
วาระไป

ดังนั้น ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงสาเหตุที่พรรคชาติไทยพลากโอกาสให้
การลงมติในการ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยมีเวลาน้อยในการ

^{๕๖} Harold Macmillan, Tides of Fortune 1945 - 1955,
(Macmillan and Co. Ltd., 1969), pp.43 - 44.

เตรียมการกับการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นาย สมักร สุนทรเวช
ถึงบทวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์กล่าวว่า^{๗๓}

"...ระยะเวลาของการ เปิดสมัยประชุมซึ่งสภานี้
นับตั้งแต่วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๒๖ จะสิ้นสุดในวันที่ ๑๙
กรกฎาคม ๒๕๒๖ และในหนังสือพิมพ์วันประชุมเพียงวันเดียว
ขณะนี้รัฐบาลไคเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเข้า
สภา และกำหนดจะประชุมปลายมิถุนายน ๒๕๒๖ นี้ นับจาก
นี้ไปจะเหลือวันประชุมอีกเพียง ๒ ครั้ง ถ้าพรรคชาติไทย
ไม่เร่งขอเปิดอภิปรายในสมัยประชุมนี้ ก็คงจะไม่มีโอกาสอีก
เพราะในการ เปิดประชุมสมัยวิสามัญนั้นทำได้ยาก..."

๒. คะแนนเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของฝ่ายบริหารรวมตัว
กันอย่าง เห็นยวแน่น ถึงบทวิจารณ์ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ กล่าวว่า^{๗๔}

"...อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมว่ารัฐบาลยังอยู่ใน
ระยะเวลาที่เรียกกันว่า "อันนี้มน" ซึ่งเป็นช่วงที่พรรค
รัฐบาลยังไม่มี ความขัดแย้งกัน และเต็มใจที่จะช่วยกันแสดงพลัง
ของรัฐบาลให้ฝ่ายค้านได้เห็น พรรคประชาธิปไตยเองก็ยังไม่
อาจแสดงความเป็นศัตรูทางการเมืองกับพรรคชาติไทยได้
จึงจะเห็นได้ว่า นาย วีระ มุสิกพงษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงมหาดไทยของพรรคประชาธิปไตย ในฐานะพรรคการเมือง
เก่าแก่แสดงออกถึงมารยาททางการเมืองที่จะต้องมีความรับผิดชอบ
ขอรวมกันในฐานะเป็นพรรครัฐบาลพรรคหนึ่ง และถ้าพลเอก

^{๗๓} สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๖

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

เปรม ติณสูลานนท์ ขอร้องประชาธิปไตยก็ยังไม่กล้าจัดการ
เปิดอภิปรายของพรรคชาติไทยครั้งนี้ คงจะไม่สามารถทำ
ให้เกิดผลจนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมของลาออก
นอกจากแสดงให้เห็นว่า พรรคชาติไทยมีบทบาทและตั้งใจ
ทำงานส่วน ผลที่จะเกิดแก่รัฐบาลที่จะเห็นได้ชัด คือ เป็นการ
พิสูจน์ว่าพรรครวมรัฐบาลมีความสามัคคีแค่ไหน"

๓. พรรคชาติไทยไม่ได้เตรียมตัวรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๓.๑ การอภิปรายดำเนินไปจนกระทั่งถึง เวลา ๑๕.๑๕ น.

นาย อุทัย พิมพ์ใจชน ได้ใช้อำนาจในฐานะประธาน ฯ ว่า สภาได้อภิปรายเป็นเวลา
พอสมควรแล้ว จึงถามที่ประชุมว่าจะเปิดอภิปรายหรือไม่ ปรากฏว่าไม่มีสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรคนใดยกมือให้เปิดอภิปราย มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยกมือให้อภิปรายต่อ^{๗๕}
จะเห็นได้ว่า เมื่อเกมการเมือง เดินมาถึงขั้นนี้ เห็นได้ชัดว่าพรรคชาติไทยไม่ได้เตรียม
ตัวรับสถานการณ์ เพราะไม่ยอมยกมือเปิดอภิปราย เพื่อจะได้มีการลงมติในวันอื่นต่อไป
ทั้งที่ นาย อุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎร เปิดโอกาสให้แล้ว

๓.๒ หัวหน้าพรรคชาติไทยเองก็อภิปรายแต่แรกแล้วว่า รัฐบาล
เตรียมเล่นอุกคือนขึ้นมา เพื่อให้ยุติ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
คมนาคมตกไป เพื่อไม่ให้มีการลงมติ^{๗๖} ทั้ง ๆ ที่หัวหน้าพรรคชาติไทยก็รู้แต่พรรค
ชาติไทยกับไม่เตรียมรับสถานการณ์

ปัญหาในเรื่องการ เปิดอภิปรายทั่วไป

๑. ผู้เขียนเห็นว่า มาตราการการอนุญาตให้สมาชิกรัฐสภาเป็น
ฝ่ายคำริของการ เปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ

^{๗๕} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๖ สมัยสามัญ

^{๗๖} อภิปราย ๒๕๒๖ หน้า ๒๕๓.

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕.

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ เป็นการผ่อนคลาย
 ความตึงเครียดทางการเมือง และเป็นการเปิดโอกาสให้คณะรัฐมนตรีแถลง
 ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับ การบริหารราชการแผ่นดินได้
 จึงน่าจะนำมาตรากฎการนี้กลับมาใช้อีก โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้นแล้วหนทาง
 ที่จะมีการ เปิดอภิปรายก็ต้องไปใช้มาตรา ๑๓๓ ซึ่ง เมื่อตั้งต้นว่าเป็นการ เสนอญัตติ
 ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเสียแล้ว ก็ทำให้รู้สึกว่า เป็นการ เหน็ดเหนื่อย
 และมีความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้น ส่วนการใช้มาตรา ๑๕๓ เพื่อเปิดอภิปรายทั่วไป
 ก็เป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรี เป็นฝ่ายเสนอ หนทางของสมาชิกรัฐสภาที่จะมีการรับฟัง
 ความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงมีได้ไม่มากนัก

๒. ตามมาตรา ๑๓๓ มติของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีได้ ๓ ประการ

๑. การลงมติไว้วางใจ

๒. การลงมติไม่ไว้วางใจ

๓. การมีมติให้ยานระ เบียบวาระนั้นไป ซึ่ง เท่ากับว่าไม่มีการลงมติ
 ไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจนั่นเอง ดัง เช่นเมื่อคราวมีการ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติ
 ไม่ไว้วางใจ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมใน พ.ศ. ๒๕๕๒
 ในกรณีที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ก็อาจใช้มติข้อนี้ให้เป็นประโยชน์ได้
 โดยไม่ทำให้เกิดความบอบช้ำ หรือกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงเกียรติคุณของรัฐมนตรี
 คนใด ในเวลาลงมติและ เป็นการแก้ปัญหาในพรรคการเมืองรวมรัฐบาลผสมได้เป็นอย่างดี เช่น
 มีปัญหาระหว่างพรรคการเมืองรวมรัฐบาลกันเอง จนบางพรรคไม่อาจลงมติไว้วางใจ
 รัฐมนตรีต่างพรรคได้ ครั้นจะใช้วิธีลงมติไม่ไว้วางใจก็ไม่สมควร จึงอาจใช้วิธียาน
 ระ เบียบวาระไป

๓. ตามมาตรา ๑๓๓ การลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจจะกระทำใน
 วันเดียวกับที่การอภิปรายสิ้นสุดลงไม่ได้จะต้อง เลื่อนไปซึ่งไม่มีกำหนดว่าจะ เป็นเมื่อใด
 ในทางปฏิบัติอาจเป็นวันรุ่งขึ้นหรือในสัปดาห์ถัดไปแต่อาจช้ากว่านั้นก็ได้ จึงอยู่ที่ดุลยพินิจ
 ของประธานสภา การลงมติช้าหรือเร็วย่อมมีผลสิ่งอาจให้คุ้มหรือให้โทษ เว้นแต่
 ลงมติช้าเกินไปความรู้สึกในกรร เป็นปฏิปักษ์รัฐบาล อาจลดลง เพราะผ่อนคลายไปด้วย

กาลเวลา แต่อาจเข้าไม่ถึงหรือรู้สึกว่าประธานสภาฯร่วมมือกับรัฐบาลหรือ
หน่วยงานอื่นเวลาอันอาจทำให้สภาฯรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลมากขึ้นก็ได้

๔. ตามมาตรา ๑๓๓ ในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มาก
กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสมาชิกสภาฯแทนราษฎร ที่เข้าชื่อเสนอ
ญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

ถ้อยคำในมาตรา ๑๓๓ วรรคท้ายก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ
ซึ่งอาจมีการตีความรัฐธรรมนูญในภายหลัง เช่น ปัญหาว่าในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจ
ไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาฯแทนราษฎรที่เคยเข้าชื่อแล้ว จะขอลงชื่อรวมในญัตติ
ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีคนอื่นอีกได้หรือไม่ หรือในกรณี
มีการเปลี่ยนรัฐบาลไม่ว่าโดยการปรับรงคณะรัฐมนตรีบางคน หรือตั้งรัฐบาลชุดใหม่
ทั้งคณะในระหว่างสมัยประชุม ถ้าเคยมีการเข้าชื่อในญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๓๓
มาแล้วและในการลงคะแนนเสียงก็แพ้ไป จะขอเข้าชื่อเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ หรือรัฐมนตรีคนอื่นในสมัยประชุมเดียวกันได้หรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เจตนารมณ์ของหลักการขอเปิดอภิปรายทั่วไปให้
สมาชิกสภาฯแทนราษฎรถ่วงถ่วง หรือกระทำกร เป็นการก่อความรำคาญ บัวยุหรือ
โศกนาฏกรรม ๑๓๓ เป็นเครื่องมือเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อทำลายความไว้วางใจของ
รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะในสมัยประชุมหนึ่ง ๆ โดยไม่มีที่สิ้นสุดเดิมพันทาง
รัฐมนตรีนั้นเมื่ออยู่คือการถอนจากตำแหน่งหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมติความไว้วางใจ
แก่ฝ่ายสมาชิกสภาฯแทนราษฎร โดยเสนอญัตติไม่มีความเสี่ยงประการใดเลย และไม่มี
โอกาสจะพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ามติจะออกมาประการใด จึงมีผู้เสนอเดิมพันทางฝ่าย
สมาชิกสภาฯว่าถ้าเสนอญัตติแล้ว ผู้เสนอแพ้เพราะมติไม่ไว้วางใจไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของ
ของสมาชิกสภาฯแทนราษฎรทั้งหมด จึงมีบทบัญญัติในทำนองลงโทษกักสิทธิ์ที่จะไม่
รวมเข้าชื่อเสนอญัตติทำนองนี้อีก ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นญัตติขอเปิดอภิปราย
ทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะในรัฐบาลเดียวกัน
หรือต่างรัฐบาล กระทบวงเดียวกันหรือต่างกระทบวงไม่ได้ และไม่อาจอ้างก่อน
เป็นการขอเปิดอภิปรายรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลมาครั้งหลังจะเป็นทั้งคณะหรือครั้งก่อน

เป็นการ เบิกอภิปรายทั้งคณะครั้งหลังจะเป็นรายบุคคลก็ได้เช่นกัน

๕. ความมาตรา ๑๓๗ การเข้าชื่อเสนอญัตติขอเบิกอภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เคยมีการตีความในที่ประชุมรัฐสภา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๔ มาแล้วว่า การขอเบิกอภิปรายทั่วไปจะกระทำเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ทั้งคณะและรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลรวมกันในญัตติเดียวกันไม่ได้ จะต้องแยกกันทำ อย่างใดอย่างหนึ่ง กุณของเบิกอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี เท่ากับ เป็นการ เบิกอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีนั่นเอง เพราะ ถ้าศาลลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ย่อมทำให้คณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลง อันจะเป็น เหตุให้เบิกอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลอีกไม่ได้

ผู้เขียนเห็นควรถูกตีความดังกล่าว อย่างไรก็ตามถ้านายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีกระทรวงอื่นควย ก็อาจ เบิกอภิปรายนายกรัฐมนตรีนฐานะกระทรวง อื่น ๆ ไม่ใช่ฐานะนายกรัฐมนตรีพร้อม ๆ กับการ เบิกอภิปรายรัฐมนตรีอื่น ๆ ก็ได้

๘. คณะกรรมการประสานงานรัฐสภา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับที่มีมาจะกำหนดโครงสร้างของอำนาจ ทั้งสองนี้ ให้มีความสัมพันธ์กันเสมอ เช่น กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจ ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น ส่วนฝ่ายบริหาร นั้นมีอำนาจที่สำคัญคือ อำนาจในการบริหารประเทศให้เป็นไปตามนโยบาย จึงกล่าว ได้ว่า คณะรัฐมนตรี เป็นตัวแทนที่ไ้รับมอบหมายไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีทางใดก็ตาม มีหน้าที่บริหารประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่จะให้ อำนาจนั้นเอาไว้ และเมื่อรัฐธรรมนูญใดกำหนดให้อำนาจทั้งสองมีความสัมพันธ์กันไว้ อย่างนี้ โดยแต่ละอำนาจปฏิบัติหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดเอาไว้ นั้น ย่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างอำนาจทั้งสองอย่างไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ เมื่อ เป็นเช่นนั้นทั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารจะต้อง มีการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เช่นดังที่กล่าวแล้ว โดยคณะรัฐมนตรีจะ เสนอร่างพระราชบัญญัติ ใดนั้นจะต้อง เสนอในนามคณะรัฐมนตรี และจะ เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณา ก่อน จึงจะมีการดำเนินการขั้นต่อไปตามระเบียบและข้อบังคับของสภา เพื่อจะให้วุฒิสภา พิจารณาให้ความชอบจนถึงขั้นบังคับใช้ เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้อำนาจ ทั้งสองฝ่ายนี้มีความสัมพันธ์กันเช่นนั้น จึงจำเป็นให้อยู่เองที่ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี

จะต้องมีผู้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อจะให้งานที่ปฏิบัติร่วมกันนั้นบรรลุผลสำเร็จ ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงตั้ง "คณะกรรมการประสานงานรัฐสภา" ขึ้น

๔. สาเหตุของการมีคณะกรรมการประสานงานรัฐสภา

ผู้เขียนขอแสดงความเห็นของบุคคลที่หน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการประสานงานรัฐสภามากล่าวดังนี้

ฐิตินันท์ พັນกำจร แสดงทัศนะว่า

"ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีความสำคัญว่าจะต้องมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และในขณะนี้ฐานะทางการเมืองของประเทศไทยตอนนี้ยังไม่มีพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมาก คือ ยังเป็นรัฐบาลสหพรรค การประสานงานจึงจำเป็นต้องมีผู้ประสานงานในแต่ละพรรคต่าง ๆ กับที่เป็นฝ่ายบริหารด้วยกันเอง"^{๗๗}

ดร.พีระพันธ์ ภารสุข แสดงทัศนะว่า

"เมื่อเป็นรัฐบาลผสมกันแบบนี้ ก็จำเป็นต้องมีคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างรัฐบาล กับพรรคการเมืองเพื่อให้มติเป็นไปอย่างเดียวกัน"^{๗๘}

ดร.กระมล ทองธรรมชาติ แสดงทัศนะว่า

"สาเหตุสำคัญก็คือว่า รัฐบาลและรัฐสภาจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย เวลาที่รัฐบาลเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรจะต้องให้คณะกรรมการประสานงานพิจารณา เพื่อนำนโยบายของที่ประชุมไปแจ้งให้พรรคได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับข้อข้องใจที่ได้เสนอ โดยรัฐบาลก็หวังว่า เพื่อให้เกิดความร่วมมือเมื่อร่างกฎหมายเข้าสู่ที่ประชุมสภา

^{๗๗} ฐิตินันท์ พันกำจร, อนุกรรมการในกรรมการชุดใหญ่ของคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา, สัมภาษณ์, ๕ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๗๘} พีระพันธ์ ภารสุข, กรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (พรรคประชาธิปไตย) สัมภาษณ์, ๔ เมษายน ๒๕๓๐.

ผู้แทนราษฎรจะได้พิจารณาเป็นวาระ ๑,๒,๓, ไปและอีกสาเหตุหนึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องมีคณะกรรมการประสานงาน เพราะเป็นระบบหลายพรรคมาร่วมกัน ถ้ามีพรรคเดียวก็ไม่จำเป็นต้องมี เขาก็ใช้พรรคการเมืองของเขาเป็นกรรมการประสานงานระหว่างสมาชิกพรรคทั่วประเทศที่เป็นรัฐมนตรี และที่ไม่เป็นรัฐมนตรีก็สามารถประสานกันได้โดยใช้กลไกของพรรคอย่าง เดียวมันก็ไม่พอก็จำเป็นต้องใช้กลไกของการประสานงานรัฐสภากับสภาผู้แทนราษฎร เป็นกลไก ในการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับสภาและกักระหว่างพรรครวมรัฐบาล"^{๗๔}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสาเหตุการมีคณะกรรมการประสานงานรัฐสภานั้นมีดังนี้

๑. เพื่อให้งานที่ปฏิบัติร่วมกันทั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพราะรัฐบาลประกอบไปด้วยพรรคหลายพรรครวมรัฐบาลกัน การประสานงานจึงจำเป็นต้องมีผู้ประสานงานในแต่ละพรรคต่าง ๆ กับฝ่ายบริหารด้วยกันเอง

๔. โครงสร้างคณะกรรมการประสานงานรัฐสภา

ดังที่กล่าวแล้วว่า องค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ และทำหน้าที่ระหว่างพรรครวมรัฐบาลกับฝ่ายบริหาร คือ คณะกรรมการประสานงานรัฐสภา โดยคณะกรรมการประสานงานรัฐสภานี้ ประกอบด้วย ๒ ประเภทคือ คณะกรรมการประสานงานของสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการประสานงานของวุฒิสภา

- ก. โครงสร้างของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย

^{๗๔} กระทบ ท่องธรรมชาติ. กรรมการประสานงานวุฒิสภา. สัมภาษณ์

ตัวแทนจากพรรคการเมืองรวมรัฐบาล อาจมีตัวแทนของรัฐมนตรีหรือนักวิชาการ
ที่นายกรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอเข้ามา แคววส่วนใหญ่นี้จะคง เป็นสมาชิกพรรครวม
รัฐบาลซึ่งอาจ เป็นรัฐมนตรีหรือเป็นสมาชิกพรรคก๊กไคที่มารับทราบ เรื่องราวของ
รัฐบาล เพื่อจะไต่พิจารณาเข้าสู่สภา ส่วนนักวิชาการหรือรัฐมนตรีที่ไม่สังกัดพรรค
ก็จะเข้าร่วมประชุมชี้แจง เพื่อให้ความคิดเห็นที่เป็นกลาง ๆ^{๔๐} และนอกจากตัวแทน
ของพรรคการเมืองรวมรัฐบาล บุคคลที่นายกรัฐมนตรี เชิญมาร่วมเป็นคณะกรรมการ
ประสานงานสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองรวมรัฐบาล และผู้ที่ทำ
หน้าที่ประสานคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร คือ รองนายกรัฐมนตรี
ของพรรคการเมืองที่คุมเสียงข้างมากที่รวมรัฐบาล โดย นาย ฐิตินันท์ พืชน์กำจร
ยกตัวอย่างว่า เมื่อสมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี
ในช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๖ ถึง ๒๕๒๙ ในครั้งแรก ประธานคณะกรรมการประสาน
งานสภาผู้แทนราษฎร คือ นาย บุญเท่ง ทองสวัสดิ์ และเมื่อนาย บุญเท่ง
ทองสวัสดิ์ มีปัญหาทางการเมือง ท่านต่อมาที่เป็นประธานคณะกรรมการประสานงาน
สภาผู้แทนราษฎร คือ พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา ซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี^{๔๑}

สำหรับสัดส่วนจำนวนบุคคลของพรรครวมรัฐบาลในการ เป็นคณะกรรมการ
ประสานงานของสภาผู้แทนราษฎรนั้น ดร. พีระพันธ์ ภาลสุสุข กล่าวไว้^{๔๒} ความ
เหมาะสมไม่คำนึงว่า เป็นพรรคที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากหรือน้อย แต่
เคยผูกกันเหมือนกัน แต่ขณะนี้ยังปฏิบัติเหมือนกันโดย ดร. พีระพันธ์ ภาลสุสุข
ยกตัวอย่างว่า เมื่อก่อนที่จะมีการยุบสภาครั้งที่ ๖ นั้น พรรคประชากรไทยได้เข้า
ร่วมรัฐบาล พรรคประชากรไทยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าพรรค
ประชาธิปไตย แต่ปรากฏว่าผู้แทนที่จะเป็นคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

^{๔๐} กระมล ทองธรรมชาติ, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐.

^{๔๑} ฐิตินันท์ พืชน์กำจร, สัมภาษณ์, ๕ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๔๒} พีระพันธ์ ภาลสุสุข, สัมภาษณ์, ๔ เมษายน ๒๕๓๐.

นั้นทั้งพรรคประชากรไทยและพรรคประชาธิปไตยมีจำนวนเท่ากัน

ส่วนระยะเวลาอยู่ในตำแหน่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร นั้น ไม่มีกำหนดเวลา เพราะว่าเป็นคณะกรรมการที่ตั้งโดยอำนาจของนายกรัฐมนตรี คั้งนั้น การจะพ้นจากตำแหน่งให้ยึดถือตามวาระของนายกรัฐมนตรี^{๔๓} นอกจากนี้ อาจจะถูกถอดถอนของสภาได้ หรืออาจขอลาออกเองหรือพ้นจากสมาชิกภาพการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือทางพรรคการเมืองที่ส่งบุคคลนั้นมาเป็นคณะกรรมการ ประสานงานสภาผู้แทนราษฎร กำหนดควาให้เป็น ๑ ปี ก็กำหนดได้แล้วเปลี่ยนคน ในพรรคมาใหม่ก็ได้^{๔๔}

ข. โครงสร้างของคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา ประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในวุฒิสภา ส่วนใหญ่ก็เป็นตัวแทนของฝ่ายพลเรือน กลุ่มทหารอากาศ กลุ่มทหารเรือ กลุ่มทหารบก^{๔๕} นอกจากนี้ นาย รุติพันธ์ พิศนาคำจร ยังกล่าวว่า ผู้เป็นคณะกรรมการประสานงานนั้นเลือกจากผู้เป็นสมาชิก วุฒิสภา โดยแบ่งเป็น ๓ ฝ่าย คือ คณะกรรมการฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีตำแหน่งอยู่ใน คณะรัฐบาล คือเป็นรัฐมนตรีอยู่แล้ว ประธานคือ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๖ ถึง ๒๕๒๙ คือ พลเอก ประจวบ สุนทราวงกูล เป็นประธานคณะกรรมการ ประสานงานวุฒิสภา คณะกรรมการฝ่ายทหาร คือวุฒิสภาที่เป็นทหารโดยจะมีทุกเหล่าทัพ คือมี เหล่าทหารที่สังกัดทหารอากาศ เหล่าทหารที่สังกัดทหารเรือ เหล่าทหาร ที่สังกัดทหารบก และทหารที่สังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด คณะกรรมการฝ่าย พลเรือนก็มีกลุ่มข้าราชการประจำที่เป็นวุฒิสมาชิก เช่น ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการรัฐมนตรี และเลขาธิการวุฒิสภา^{๔๖}

^{๔๓} กระมล ทองธรรมชาติ, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐.

^{๔๔} พีระพันธ์ ภาลสุช, สัมภาษณ์, ๘ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๔๕} กระมล ทองธรรมชาติ, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐.

^{๔๖} รุติพันธ์ พิศนาคำจร, สัมภาษณ์, ๘ เมษายน ๒๕๓๐.

ส่วนระยะเวลาอยู่ในตำแหน่งเป็นคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภานั้นไม่ได้กำหนดเวลาไว้เพราะ เป็นคณะกรรมการที่ตั้งโดยอำนาจนายกรัฐมนตรี และพ้นจากตำแหน่งไปตามนายกรัฐมนตรี ^{๔๗} นอกจากนี้คณะกรรมการประสานงานวุฒิสภาก็พ้นจากการเป็นคณะกรรมการประสานงานโดยเกษียณอายุราชการ ^{๔๘}

ลักษณะการประชุมคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา ^{๔๙}

การประชุมสภา มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการประชุมโดยทั่วไปนับตั้งแต่การประชุม ผู้เข้าร่วมประชุม การลงมติในเรื่องที่ประชุม และการประชุม นั้นจะแบ่งตามประเภทของคณะกรรมการประสานงานที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

ก. การดำเนินการประชุม ในการประชุมคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภามีประธานคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภาเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าเป็นกรณีประชุมคณะกรรมการสภาผู้แทนจะมีประธานคณะกรรมการสภาผู้แทนเป็นประธานในที่ประชุมและการถือครบของคปรุประชุมนั้นไม่ดูจำนวนคนแต่ถือว่า เมื่อมีผู้แทนแต่ละพรรคเข้าประชุมก็ถือว่าครบของคปรุประชุม

ข. การดำเนินการภายหลังประชุม การจะลงมติโดยไม่ใช้วิธียกมือจะถือตามความเห็นพ้องร่วมกันมากกว่า

อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา

ในเรื่องอำนาจและหน้าที่นั้นเวลาที่นายกรัฐมนตรีจะออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานทั้งสองประเภท ในท้ายคำสั่งที่แต่งตั้งจะระบุไว้ ดังนี้

"ให้คณะกรรมการประสานงานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดังนี้ ^{๕๐}

๑. รับทราบนโยบายจากนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายหรือมติดังกล่าว

๒. ติดตามประสานงานและเสนอข้อมูลแก่สมาชิกวุฒิสภาในปัญหาต่าง ๆ ทางนิติบัญญัติและทางค่านบริหาร

^{๔๗} กระทบล ท่องธรรมชาติ, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐.

^{๔๘} สุจินันท์ พิศนกำจร, สัมภาษณ์, ๕ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๔๙} พิระพันธ์ ภาลูลุข, สัมภาษณ์, ๘ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๕๐} คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๑/๒๕๒๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน

๓. ประสานงานกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาล เพื่อให้มีการลงมติในญัตติใด ๆ ให้สอดคล้องกัน

๔. พิจารณาเรื่องระเบียบวาระการประชุมของวุฒิสภาหรือการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในแต่ละครั้ง ก่อนวันประชุมของสภาดังกล่าวแล้วแต่กรณี แล้วดำเนินการประสานงานสมาชิกวุฒิสภา โดยการแจ้งมติของที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภาให้สมาชิกวุฒิสภาทราบก่อนหรือในวันประชุมสภาดังกล่าว มติของที่ประชุมดังกล่าวต้องสอดคล้องกันนโยบายหรือมติตาม ๑

๕. การเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการตาม ๔ ในระหว่างการประชุมของวุฒิสภาหรือระหว่างการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะดำเนินการโดยต้องประสานงานกับนายกรัฐมนตรีและสานงานร่วมกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

๖. จัดให้มีการประชุมภายในของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ร่างกฎหมายหรือญัตติสำคัญที่เสนอเข้าพิจารณาในการประชุมวุฒิสภาหรือในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

๗. วางระเบียบวิธีการประสานงานเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนี้

๘. ให้กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภารับผิดชอบงานด้านธุรการแจ้งมติของคณะกรรมการตลอดจนการติดต่อกับผู้ประสานงานฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๙. ให้ประธานคณะกรรมการมีอำนาจตั้งผู้ประสานงานหรือแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติงานในเรื่องต่าง ๆ ของคณะกรรมการได้ตามความจำเป็นโดยใช้งบประมาณของบุคคลดังกล่าวให้สมาชิกวุฒิสภาทราบด้วย"

" ให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้^{๔๑}

๑. รับทราบนโยบายจากนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการหรือประสานงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายหรือมติดังกล่าว

๒. ทักท้อประสานงานและเสนอข้อมูลแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัญหาต่าง ๆ ทางนิติบัญญัติและทางการบริหาร

๓. ประสานงานกับพรรคการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาล เพื่อให้มีการลงมติในญัตติใด ๆ ให้สอดคล้องกัน

๔. พิจารณาเรื่องระเบียบวาระการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในแต่ละครั้ง ก่อนวันประชุมของสภาดังกล่าวแล้วแต่กรณี แล้วดำเนินการประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการแจ้งมติของที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบก่อนหรือในวันประชุมสภาดังกล่าว มติของที่ประชุมดังกล่าวต้องสอดคล้องกับนโยบายหรือมติตาม ๑

๕. การเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการตาม ๔ ในระหว่างการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร หรือระหว่างการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะดำเนินการ โดยต้องประสานงานกับนายกรัฐมนตรีและประสานงานร่วมกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

๖. จัดให้มีการประชุมภายในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย หรือญัตติสำคัญที่เสนอเข้าพิจารณาใน

^{๔๑} คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๙๔/๒๕๒๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือในการประชุมร่วมกันของ
รัฐสภา

๓. เมื่อคณะกรรมการไต่พิจารณาและมีข้อเสนอ
ประการใดให้ประธานคณะกรรมการนำเสนอคณะรัฐมนตรี
เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการต่อไป

๔. วางระเบียบวิธีการประสานงานเพื่อให้เป็นไป
ตามคำสั่งนี้

๕. ให้กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ
ประสานงานสภาผู้แทนราษฎร รับผิดชอบงานด้านธุรการ
การแจ่มชัดของคณะกรรมการตลอดจนการติดต่อกับประธานงาน
กับประธานงานฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีกรรมการ
และช่วยเลขานุการ เป็นผู้ช่วยเหลือ

๑๐. ให้ประธานคณะกรรมการมีอำนาจสั่งประธาน
งานหรือแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติงาน
ในเรื่องต่าง ๆ ของคณะกรรมการไต่ตามความจำเป็นโดย
ต้องเจตนาของบุคคลดังกล่าวให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่
เกี่ยวข้องของทราบด้วย"

นอกจากอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวไว้ในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง
แต่งตั้งกรรมการประสานงานแล้ว ผู้เขียนจึงได้นำความเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องคณะกรรมการประสานงานรัฐสภาดังกล่าวข้างนี้

นาย รัฐินันท์ พืชมกัจจกร ให้ทัศนะว่า^{๕๒}

" อย่างเช่นคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา ทำหน้าที่กลั่น
กรองกฎหมายต่าง ๆ ที่จะนำมาพิจารณาไปยังวุฒิสภา คือ
กรรมการชุดนี้เป็นกรรมการ กรองชั้นแรกให้ที่ประชุมวุฒิสภา

^{๕๒} รัฐินันท์ พืชมกัจจกร, สัมภาษณ์, ๕ เมษายน ๒๕๓๐.

ทั้งหมดว่าในสายของเราควรจะปรึกษาหารือว่าควรจะทำอย่างไร นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ประสานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกสภาในสายต่าง ๆ หรือถ้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นแต่ละพรรคเป็นการประสานความคิดเห็นกันเพื่อที่จะไม่ไปขัดแย้งกันเองในสภา"

ดร. กระทบฉัตร ทองธรรมชาติ ให้ทัศนะว่า ^{๕๓}

" คือนำเอาความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรีที่คณะกรรมการประสานงานทั้งสองชุดเห็นพ้องคองกันไปชี้แจงต่อที่ประชุมพรรคของเขา แต่ถ้าวุฒิสภาก็ไปชี้แจงตามสาย เช่น สายทหารบกก็ไปชี้แจงสายทหารบก สายทหารอากาศก็ไปชี้แจงสายทหารอากาศ"

ดร. พระพันธ์ ภาดลสุข ให้ทัศนะว่า ^{๕๔}

" ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างรัฐบาลกับสภาแล้วก็ประสานงานระหว่างพรรครวมรัฐบาลด้วยกันให้มีแนวทางปฏิบัติอันเดียวกัน"

๕. ผลงานของคณะกรรมการประสานงานรัฐสภา

โดยเหตุที่การจัดให้มีคณะกรรมการประสานงานฝ่ายรัฐสภาขึ้นมาขึ้นสืบเนื่องมาจากลักษณะโครงสร้างรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้อำนาจทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการประสานงานทั้งฝ่ายวุฒิสภาและฝ่ายสภาผู้แทนราษฎรก็จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันขึ้นอย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่ายบริหารหรือฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายรัฐสภา ในการปฏิบัติงานร่วมกัน

^{๕๓} กระทบฉัตร ทองธรรมชาติ, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐.

^{๕๔} พระพันธ์ ภาดลสุข, สัมภาษณ์, ๔ เมษายน ๒๕๓๐

อย่างไรก็ตาม แม้วการแต่งตั้งคณะกรรมการทั้งสองชุดจะไม่
เป็นทางการก็จริง แต่ในทางปฏิบัติทำให้เกิดการยอมรับทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งฝ่าย
นิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารในการติดต่อประสานงานกันในบ้านนั้น ๆ^{๔๕}

มีนักวิชาการและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

บุญ เรือง บูรณิกิตี แสดงทัศนะถึง ผลงานของคณะกรรมการประสานงานว่า

"การตั้งคณะกรรมการประสานงานขึ้นทั้งสองชุดดังกล่าว
นี้จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันขึ้นอย่างใกล้ชิดระหว่าง ฝ่ายรัฐบาล
ฝ่ายรัฐสภา... ทำให้เกิดการยอมรับทั้งสองฝ่ายคือทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ
กับฝ่ายบริหารในการติดต่อประสานงานกันในบ้านนั้น ๆ จึงถือได้ว่า
เป็นการปฏิบัติหน้าที่ประสานงานกันได้ผลลุลออกมา"^{๔๖}

นอกจากนี้ ฐิตินันท์ พัทธนกำจร แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า

"คิดว่าในระดับหนึ่งได้ผล อย่างที่เรียนให้ทราบแล้วมัน
เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของการดำเนินงานของแต่ละสภาออกไป
แล้วยังสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสายต่าง ๆ ในสมาชิกวุฒิสภา
หรือระหว่างพรรคต่าง ๆ ในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น
มันจะต้องขึ้นอยู่กับว่าในแต่ละสาย หรือในแต่ละพรรคขององค์ประกอบ
ของคณะกรรมการประสานงานแต่ละชุดสามารถไปทำความเข้าใจแล้ว
นำกลับไปประสานงานกับสมาชิกในสายของตัวในแต่ละกลุ่มได้แค่ไหน
ถ้าสามารถทำได้ดี คณะกรรมการประสานงานรัฐสภาก็ทำได้ผล
ซึ่งส่วนใหญ่ได้ผลลุลออกมา"^{๔๗}

^{๔๕} บุญ เรือง บูรณิกิตี, "ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร"
รัฐสภาสาร, ๓๔ (มกราคม ๒๕๒๕): ๒๐ - ๒๑.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^{๔๗} ฐิตินันท์ พัทธนกำจร, สัมภาษณ์, ๕ เมษายน ๒๕๓๐.

อนึ่ง จากการที่นักวิชาการและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ให้ความเห็น
นั้น สำหรับความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า คณะกรรมการทั้งสองประเภทไม่ว่า
จะเป็นคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภาหรือคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร
ผลการทำงานถือว่าในระดับหนึ่งได้ผลเป็นส่วนใหญ่
